

Werken aan een bewandelbaar landschap

Terugblik op een geslaagde inspiratiebijeenkomst op dinsdag 13 december te Kamerik

Walkshop en Weeting: Boerenlandpaden, hoe werkt dat?

Als startactiviteit nam Diede Mekkering, stagiaire van Wageningen Universiteit bij Wandelnet, ruim dertig warm aangeklede deelnemers mee het boerenlandpad op achter Boerderij de Boerinn in Kamerik. Het wit berijpte veenweide-landschap vormde een schitterend en toepasselijk decor bij haar verhaal. Op drie plekken deelde ze de conclusies van haar onderzoek naar motieven en werkwijzen om wandelpaden over boerenland te realiseren. Al wandelend werden door de aanwezigen bovendien vragen besproken die uit dit onderzoek naar voren kwamen. Een uitgebreide samenvatting van Diede's onderzoek is vastgelegd in het Wandelnet-infoblad: Wandelen in het agrarische cultuurlandschap dat [hier](#) is te downloaden.

Aanloop en aanleiding voor de inspiratiebijeenkomst

Na een welkom door Ankie van Dijk nam Frank Hart de aanwezigen mee in de aanloop naar deze bijeenkomst. Zijn motivatie is het droombeeld om het agrarische cultuurlandschap net zo open te stellen voor wandelaars als in zijn favoriete wandelregio in Engeland: de Yorkshire Dales. En alhoewel het systeem van Public Rights of Way voor Nederland misschien niet geheel realistisch is zijn er verschillende bewegingen gaande die dat wel dichterbij kunnen brengen. Met name de rijks- en provinciale programma's gericht op de transitie van het landelijk gebied zijn een belangrijk mikpunt voor de lobby. Wandelnet is daar druk mee en staat daarin niet alleen. Met name NLBuiten, een coalitie van 17 partijen die zich inzetten voor een toegankelijker landelijk gebied voor recreanten heeft al veel in beweging gezet en gaat daarmee door. Deze inspiratiebijeenkomst is erop gericht om daar nog meer kracht aan te geven en meer partijen en mensen te mobiliseren.

Het dwalen verleerd

Onder de titel '[Het dwalen verleerd](#)' deelde Paul Roncken, landschapsarchitect en Provinciaal Adviseur Ruimtelijke Kwaliteit Utrecht, zijn visie op de kansen voor een beter bewandelbaar landschap via de grotere ontwikkelingen rondom steden en natuurgebieden. Om de druk van de kwetsbare natuur op de hogere delen van de Utrechtse Heuvelrug te verlichten is het noodzakelijk dat er op de flanken, die nu nog vooral uit eenzijdig agrarisch productielandschap bestaan, wordt gebouwd aan een aantrekkelijkere omgeving waarin meer functies een plek krijgen. In dat landschap moet ook volop gewandeld kunnen worden, want het grenst aan de gebieden waar mensen wonen. In zijn pleidooi greep hij een aantal keer terug op de publicatie '*Lusthof Den Haag (2003)*', van Dirk Sijmons waarin onder andere is gesteld: '*De belangrijkste opgave van het landschapsbeleid is het vergroten van de toegankelijkheid van het landelijk gebied voor nieuwsgierige burgers. Immers, alleen als het aardoppervlak kan worden gezien, ervaren, begaan, genoten, doorwandeld en befietst, kan het 'landschap' zijn*'. Overigens stelde Paul ook dat het extra belangrijk is om meer wandelpaden te realiseren, omdat het dan ook mogelijk is om op in de waardevolle natuurgebieden te 'ontpaden' om verstoring door recreanten flink terug te dringen.

Hoe de stad Utrecht en het ommeland meer aan elkaar kunnen worden verbonden en verschillende opgaven in het gebied integraal kunnen worden opgepakt is door Paul vertaald naar een concept met groene 'scheggen' rondom de stad Utrecht, te vinden in zijn presentatie. Heel concreet gaf Paul mee aan Wandelnet en de coalitie NLBuiten om aansluiting te zoeken bij de 'Bossenstrategie' en 'Groen Groeit Mee', Rijksprogramma's waar veel kansen voor wandelen liggen.

Succesfactoren uit de inspiratieprojecten, hoe nu verder?

Centraal in de presentatie van Mart Reiling stonden de succesfactoren voor een bewandelbaar landschap zoals opgenomen in de door TRACK Landscapes samengestelde 'inspiratiebundel'. Mart pleitte er daarbij voor om net zoveel oog te hebben voor het behouden van waardevolle wandelinfrastuctuur, als voor de kansen om nieuwe gebieden open te stellen of te ontwikkelen. In zijn eigen woorden: *'je kunt wel dromen van mooie nieuwe paden, maar als tijdens je slaap bestaande paden onder je voeten worden weggehaald schiet je per saldo niks op'*.

In zijn verhaal haalde Mart enkele projecten naar voren die de basis vormden voor het formuleren van de succesfactoren. Zo laat het project 'Kerkenpaden Zieuwent' zien dat een compleet (nieuw) netwerk paadje voor paadje ontstaat en dat het eerste nieuwe pad de basis is voor groter succes. Bovendien blijkt uit dit voorbeeld dat consistent en stimulerend beleid van overheden van groot belang is. Het project 'Via Natura' laat bijvoorbeeld zien dat nieuwe wandelpaden mogelijkheden bieden om boeren tegemoet te komen. Immers, boeren zijn ondernemers en geen maatschappelijk werkers. Door de toegankelijkheid van het landschap als 'dienst' te beschouwen waar ook gewoon een redelijke vergoeding tegenover staat krijg je boeren makkelijker mee.

Gesprek met panel en zaal

Na de pauze voerde Ankie van Dijk een levendig gesprek met het panel, bestaande uit Paul Makken (belangenbehartiger bij de ANWB), Kati Sprengers (contactrelatie voor agrariërs vanuit Recreatie Noord-Holland) en Paul Roncken. Ook vanuit de zaal kwamen opmerkingen en vragen. Op de centrale vraag hoe we kunnen werken aan een bewandelbaar landschap kwamen aan de hand van stellingen enkele belangrijke suggesties:

- Neem het probleem rondom (loslopende) honden op boerenlandpaden serieus. Maak het bespreekbaar met zowel hondeneigenaren als agrariërs die hun land openstellen. Wanneer voor dit vraagstuk onvoldoende aandacht is kunnen boerenlandpaden ten onder gaan aan hun eigen succes. Communicatie en opmaat-oplossingen dragen bij aan het behoud van draagvlak voor boerenlandpaden.
- Wees scherp op de (regionale) gebiedsontwikkelingen die voortvloeien uit de verschillende (nationale) programma's. Met name de 'bossenstrategie' en het programma 'Groen Groeit Mee' bieden goede aanknopingspunten, omdat daar de verbinding gelegd kan worden tussen vergroening en beleefbaarheid van het landschap. Voor een succesvolle lobby zou daar meer naar gekeken moeten worden, bijvoorbeeld ook door de coalitie NL Buiten.
- Het is zinvol om als 'wisselgeld' voor het realiseren van meer wandelpaden ook in te spelen op voorstellen om de druk op de meest kwetsbare natuurgebieden te verminderen door zonering en 'ontpaden'. Wees voorbereid op die vraag en maak duidelijk waar ruimte zit en waar niet.
- Er zijn in het verleden al veel goede voorbeelden, plannen en beleidsdocumenten uitgewerkt die de moeite waard zijn om 'af te stoffen'. Tijdens de zoektocht naar inspirerende projecten voor de bundel 'bewandelbaar landschap' zijn veel waardevolle documenten gevonden die inspiratie kunnen opleveren voor lobby en concrete uitwerkingen. Hiervan is een lijst gemaakt die ook beschikbaar is met links naar betreffende documenten.
- Kijk ook naar de mogelijkheden van wetgeving, zoals verbreding van de Natuurschoonwet naar alle particuliere eigenaren die dan hun eigendom in principe moeten openstellen in combinatie met financiële compensatie. Overigens werd ook gesteld dat het nadeel is dat dit het draagvlak niet meteen ten goede komt en dat handhaving vrijwel onmogelijk is.

Foto-impresie

